

Kultūrinių bičių rasių sistematika

Bičių rasės detalaus apibūdinimo pradmenys susiformavo palyginti neseniai (nesiekia ir poros šimtų metų). Juos sudaro morfologinės ir genetinės charakteristikos bei skirtumų atskiroms rasėms nustatymo statistiniai metodai, kurie mokslininkų yra tobulinami ir po šiai dienai. Todėl priimtinos sistematikos pagrindą sudaro mažos charakteristikose statistinės sklaidos genotipai natūraliai susiformavę atskiruose regionuose. Pirmiausia išskiriamos regioninės grupės, o sekančiam e lygmenyje – tam regionui pagal kilmę priskirtinos atskiros bičių rasės. Atskirą grupelę sudaro dirbtiniai (hibridinimo būdu) išveistos rasės:

1. Vakarų Europoje tamsiųjų bičių rasės:

Nigra bitė – *Apis mellifera mellifera* buvo klasifikuota Linėjaus, **1758** m.
Pirėnų pusiasalio arba **ispanų bitė** – *Apis mellifera iberica* klasifikuota Goetze, **1964** m.

2. Vidurio Europos bičių rasės:

Krajinos bitė dar vadinama Carnica (Kärtner) bite – *Apis mellifera carnica* klasifikuota Pollmann, **1879** m.
Italijos bitė dar vadinama Ligustica – *Apis mellifera ligustica* klasifikuota Spinolos, **1806** m.
Makedonijos bitė – *Apis mellifera macedonica* klasifikuota F. Ruttner, **1988** m.
Pietų Graikijos bitė – *Apis mellifera cecopria* klasifikuota Kiesenwetter ir Gravel, **1860** m.
Sicilijos bitė – *Apis mellifera sicula* aprašyta Montagano, 1911 m.

3. Artimųjų rytų bičių rasės:

Kaukazo pilkoji bitė – *Apis mellifera caucasica* klasifikuota Pollmann, **1889** m.
Armėnijos bitė – *Apis mellifera armenica* klasifikuota A.S. Skorikovo, **1929** m.
Anatolijos (Turkijos) bitė – *Apis mellifera anatolica* klasifikuota Maa, **1953** m.
Persijos (Irano) bitė – *Apis mellifera meda* klasifikuota A.S. Skorikovo, **1929** m.
Sirijos bitė – *Apis mellifera syrica* klasifikuota H. Buttel_Reepen, **1906** m.
Kipro bitė – *Apis mellifera cypria* klasifikuota Pollmann, **1879** m.
Maltos bitė – *Apis mellifera ruttneri* klasifikuota Sheppard, Arias, Grech and Meixner 1997 m.
Kretos bitė – *Apis mellifera adamii* klasifikuota F. Ruttner, **1977** m.
Sicilijos bitė – *Apis mellifera sicula* klasifikuota Montagano, 1911 m.

4. Tropinės Afrikos bičių rasės:

Afrikos šiaurės vakarų pakrančių bitė – *Apis mellifera major* klasifikuota F. Ruttner, **1975**
Tellbiene (Viduržemio jūros pakrančių) bitė – *Apis mellifera intermissa* klasifikuota H. Buttel_Reepen, **1906** m.
Maroko bitė (Šiaurės Vakarų Afrikos oazių)– *Apis mellifera sahariensis* klasifikuota Baldensberger, 1932 m.
Rytų Afrikos aukštumų bitė – *Apis mellifera scutellata* klasifikuota Lepeletier, **1836** m.
Pietų Afrikos (Keipe) bitė – *Apis mellifera capensis* klasifikuota Eschscholtz, **1822** m.
Rytų Afrikos aukštikalnių bitė – *Apis mellifera monticola* klasifikuota D.R. Smith **1961** m.
Egipto bitė – *Apis mellifera lamarkii* klasifikuota Cockerell, **1906** m.
Arabų (Jemeno) bitė – *Apis mellifera jemenitica* klasifikuota F. Ruttner, **1975** m.
Madagaskaro bitė – *Apis mellifera unicolor* klasifikuota Latrelle, **1804** m.
Vakarų Afrikos bitė – *Apis mellifera adansonii* klasifikuota Latrelle, **1804** m.

- Sudano bitė** – *Apis mellifera nubica* klasifikuota F.Ruttner 1976 m.
5. Centrinės ir Rytų Azijos bičių rasės:

Tianšanės priekalnių bitė – *Apis mellifera pomonella* aprašyta W.S. Sheppard ir M.D. Meixner, **2003** m.

Pietryčių Azijos bitė – *Apis cerana cerana*; *Apis cerana himalaja*, *Apis cerana indica*, *Apis cerana japonica* aprašyta F. Ruttner **1987** m.

6. Kryžminimu išvestos bičių rasės:

Buckfast bitė išvesta kryžminant Vakarų Europos, kažkurias Viduržemio pajūrio, Afrikos ir didžiąja dalimi Anatolijos (Turkijos) bičių rases naudojant hibridų daugkartinę atranką ir grįžtamąjį kryžminimą į geriausių egzempliorių palikuonis. Šios sistemos sukūrėjas ir veislės išvedėjas yra vienuolis *Brolis Adomas (Karl Kerlhe)*, ją aprašęs 1930 m.

Elgon bitė ištobulinta Švedijoje iš Afrikos Elgon kalnagūbryje 1980 m. paimtų *Apis mellifera monticola* rasės bičių kryžminant jas su kitomis vertingomis afrikietiškomis ir europietiškomis bičių rasėmis.

Šaltiniai:

1. Henrich Friese: The bees of Europe (Apidae europeae) Academic pressure and publishing house, Graz 1969 (Reproduction of the first edition 1895 – 1901).
2. Friedrich Ruttner: Natural history of the honey bees. Franckh cosmos publishing house, Stuttgart 1992, ISBN 3-440-09125-2
3. Engel, M.S. (1999) The taxonomy of recent and fossil honey bees (Hymenoptera: Apidae: *Apis*). *Journal of Hymenoptera Research* **8**: 165-196.
4. Benjamin P. Oldroyd and Siriwat Wongsiri: Asian Honey Bees (Biology, Conservation, and Human Interactions). 2006: Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts and London, England.